

Handlingsplan for opprydding i private avløpsanlegg

Levanger kommune

Dato 05.10.2026

Innhold

1. Innledning	3
2. Bakgrunn og regelverk	3
2.1 Nasjonalt regelverk	3
2.2 Kommunale føringer	4
3. Status og kartlegging	4
3.1 Omfang av spredt avløp i kommunen	4
3.2 Hotranvassdraget – allerede kartlagt	5
3.3 Vannmiljø og tilstand i kommunens vannforekomster	5
4. Prioritering av områder	6
5. Tiltak og virkemidler	7
5.1 Kartlegging og registrering	7
5.2 Tilsyn, kontroll og pålegg	7
5.3 Veiledning og informasjon	8
5.4 Tilknytning til offentlig nett	8
5.5 Rensekrav og krav om ansvarlig foretak	8
6. Ressursbehov og finansiering	8
6.1 Kommunale ressurser	8
6.2 Tilsynsgebyr	9
6.3 Kostnader for eiere	9
9. Rapportering og evaluering	9

1. Innledning

Det er registrert ca. 1 500 private avløpsanlegg i Levanger kommune som ikke er tilknyttet kommunalt avløpsanlegg. Svært mange av disse har dårlig rensing og tilfredsstillende ikke dagens krav til utslipp fra spredt bebyggelse. Utilstrekkelig rensing av avløpsvann bidrar til forurensning av vassdrag, grunnvann og kystområder, og utgjør en risiko for folkehelse og naturmiljø.

Denne handlingsplanen beskriver Levanger kommunes strategi og tiltak for å sikre at spredt avløp i kommunen oppfyller kravene i forurensningsloven med tilhørende forskrifter. Planen gir en oversikt over status, prioriterte innsatsområder, virkemidler og fremdrift for oppryddingsarbeidet.

Handlingsplan for opprydding i private avløpsanlegg skal bidra til en åpen, informativ og ryddig prosess, samt skape engasjement for et bedre vannmiljø.

2. Bakgrunn og regelverk

2.1 Nasjonalt regelverk

I 2007 forpliktet Norge seg til EUs rammedirektiv for vann (vanndirektivet), som blant annet medfører at alle kommuner skal føre tilsyn med, og sørge for oppgradering og utbedring av private avløpsanlegg i spredt bebyggelse. Utslipp fra disse anleggene er, ved siden av landbruk, en av de største kildene til forringelse av vannforekomster i Norge.

Spredt avløp reguleres primært av følgende lovverk og forskrifter:

- Forurensningsloven (lov av 13. mars 1981 nr. 6) – hjemler kommunens myndighet til å gi pålegg om utbedring (§ 7) og tilbakekalle utslippstillatelser (§ 18)
- Forurensningsforskriften kapittel 12 – krav til utslipp av sanitært avløpsvann fra bolighus, hytter og lignende (anlegg under 50 pe)
- Forurensningsforskriften kapittel 13 – krav til utslipp av kommunalt avløpsvann fra mindre tettbebyggelser
- Plan- og bygningsloven §§ 27-1, 27-2 og 27-3 – tilknytningsplikt til offentlig avløpsnett
- Vannforskriften – krav til god vannkvalitet i vassdrag og kystområder, med mål om minst god økologisk og kjemisk tilstand

Kommunen er forurensningsmyndighet for utslipp under 50 pe og har ansvar for å gi tillatelser, føre tilsyn og kreve opprydding der regelverket ikke overholdes. Vi er også myndighet etter kapittel 13 for anlegg under 2000 pe i ferskvann og 10 000 pe i sjø. De nasjonale føringene fra Klima- og miljødepartementet legger til grunn at alle avløpsanlegg i kommunen skal oppfylle rensekravene i forurensningsforskriften innen 2027, og senest innen 2033.

2.2 Kommunale føringer

Kommuneplanens samfunnsdel 2025-2040 har mål om å ta vare på naturmangfold og arters leveområder, og dette skal vi blant annet gjøre ved å ha en aktiv innsats for å nå miljømål for vannforekomstene våre.

Temaplan avløp og vannmiljø 2020-2027 (Norconsult, 2020) er under revisjon av enhet kommunalteknikk. Når den reviderte planen vedtas, må også denne handlingsplanen oppdateres i henhold til temaplanen. Temaplanen fastslår at kommunen skal gjennomføre kontroll med spredte avløpsanlegg, og at det ved mangelfull standard og løsning skal vurderes både tilknytning til kommunalt avløpsanlegg og oppgradering til dagens krav. Arbeidet ses i sammenheng med Regional plan for vannforvaltning i vannregion Trøndelag og vannområde Innherred.

I 2018 ble det gjennomført en egen undersøkelse og kartlegging av type og tilstand på private avløpsanlegg i nedbørsfeltet til Hotranvassdraget. I etterkant ble det i plan- og utviklingskomiteen 14.03.2018, sak 14/18, fattet politisk vedtak om at det skal settes i gang kartlegging av avløpsanlegg for hele kommunen, og at det skal legges fram en tidfestet handlingsplan for opprydding.

Forskrift om gebyrer for saksbehandling, kontroll og tilsyn av private avløpsanlegg ble vedtatt av Levanger kommunestyre 18. desember 2024 (ikrafttredelse ved kunngjøring 6. januar 2025). Tilsynsgebyr for spredt avløp er et årlig gebyr som eiere med private avløpsanlegg må betale for å dekke kommunens utgifter til tilsyn og forvaltning. Gebyret er basert på selvkostprinsippet og ble innkrevd første gang i 2025. Satsen for 2026 er 600 kr per anlegg.

3. Status og kartlegging

3.1 Omfang av spredt avløp i kommunen

Levanger kommune har per nå ikke gjennomført en fullstendig kartlegging av alle private avløpsanlegg. Det er dette arbeidet vi nå skal i gang med.

Rensing før utslipp består stort sett av slamavskilling og eventuelt sandfiltergrøft eller infiltrasjon. Det er i tillegg bygd et fåtall minirenseanlegg. En del fritidsbebyggelse har innlagt vann og har stort sett samme avløpsløsning som i spredt bebyggelse.

Anleggstyper og renseevne. En løsning der avløpsvannet kun går gjennom slamavskiller/septiktank før utslipp til bekk, innsjø eller jordbruksdrenering, har en renseevne på bare 5–10 % for fosfor. Det er svært begrenset hva som holdes tilbake i bunnslam og flyteslam i en slamavskiller. Mange av disse anleggene er over 50 år gamle med kummer og rør i betong av dårlig kvalitet. Det finnes mange anlegg som renser betydelig bedre enn en gammel slamavskiller, men likevel ikke godt nok til å klare gjeldende rensekrav på 90 % reduksjon av fosfor og organisk stoff.

3.2 Hotranvassdraget – allerede kartlagt

Hotranvassdraget er det eneste nedbørsfeltet i kommunen som hittil er kartlagt. I 2018 ble det gjennomført en egen undersøkelse og kartlegging av type og tilstand på private avløpsanlegg i nedbørsfeltet til Hotranvassdraget. Resultatet er presentert i rapporten Opprydding i mindre avløpsanlegg Hotranvassdraget – Rapport 2018.

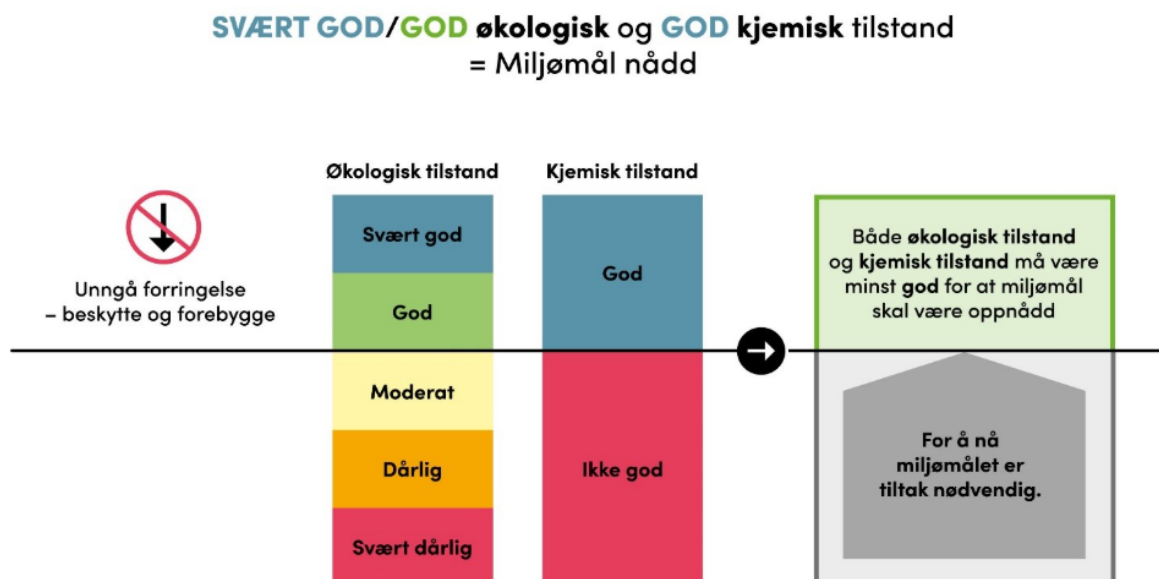
Kartleggingen viste at det totalt er 883 kartlagte avløpsløsninger i Hotran. Av de 204 boenheter/bygninger med spredt avløp har 92 avløp som antas å føres rett til bekk etter slamavskilling, og 35 avløp som antas å gå rett i bekken uten noen form for rensing. Rapporten konkluderer med at 188 avløp bør byttes ut, 10 bør undersøkes nærmere/utbedres, og kun 6 antas å være i orden. Det er altså et stort behov for sanering og oppgradering av spredt avløp i Hotran.

Hotranvassdraget er i Vann-nett klassifisert med «moderat» økologisk tilstand. Siden Hotranvassdraget allerede er kartlagt og at miljøtilstanden er moderat, er det naturlig at dette er et prioritert område for opprydding.

3.3 Vannmiljø og tilstand i kommunens vannforekomster

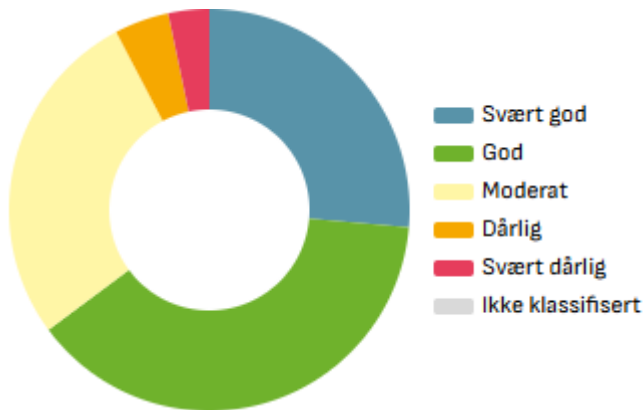
Vannforskriftens generelle mål er at alle vannforekomster minst skal opprettholde eller oppnå «god tilstand», jf. gitte kriterier. Dette inkluderer, om nødvendig, å iverksette forebyggende eller forbedrende miljøtiltak for å kunne sikre miljøtilstanden i kystvann, grunnvann og ferskvann.

Figuren nedenfor viser inndeling av økologisk og kjemisk tilstand i vannforekomster. Miljømål er oppnådd når vi minimum har kriteriet «GOD» på både kjemisk og økologisk tilstand. Når miljømålet er oppnådd må det fremdeles sikres tilstrekkelige tiltak for å beskytte og forebygge vannforekomsten mot forringelse.

Figur 1: Miljømål i en vannforekomst (Kilde: Vannportalen)

Vannforekomstene i Levanger kommune er karakterisert og klassifisert i henhold til vannforskriften. Mange av vannforekomstene er påvirket av forurensning fra landbruk, bebyggelse og industri, samt fysiske inngrep. Levanger er en av landets største jordbrukskommuner med 133 km² jordbruksareal og mye husdyrhold. Jordbruk er derfor en viktig forurensningskilde i tillegg til spredt avløp, og oppryddingsarbeidet må ses i sammenheng med tiltak mot jordbruksforurensning.

Figur 3: Økologisk tilstand i overflatevann i Levanger kommune (Kilde: Vann-nett 30.09.2026).

4. Prioritering av områder

Det er ikke utarbeidet kart med faktiske tiltakssoner, men opprydding i private avløpsanlegg vil hovedsakelig prioriteres i denne rekkefølgen:

Prioritet	Område	Begrunnelse
1	Nært kommunalt nett	Tilknytning er den enkleste og mest kostnadseffektive løsning. Områder og antall anlegg avklares i internt i kommunen
2	Hotranvassdraget	Allerede kartlagt. Moderat tilstand i vann-nett
3	Drikkevannskilden Hoklingen og Movatnet	Drikkevannskilder må beskyttes mot forurensning
4	Andre vassdrag	Prioriteres etter økologisk tilstand i vannforekomst
5	Avløp til fjorden	Fjordnære utslipp med direkte påvirkning på kystvannet

Det er kun Hotranvassdraget som er kartlagt hittil. Kartlegging av øvrige nedbørsfelt vil gi bedre grunnlag for å justere prioriteringene.

Områder som kan være aktuelle for utbygging av nytt kommunalt avløpsnett, og som vil påvirke prioriteringen, er:

- Alstadhaugbukta (2027)
- Skånes – Åsaunet (2027–2028)
- Hopla – Solhaug

- Bergsvedalen – Vollavegen
- Langs Grytevegen fra Gamle E6 og sørover mot Finne
- Området mellom Hammervatnet og Nesvatnet
- Bjørkheim – Langåsdammen

I områder der det planlegges utbygging av kommunalt avløpsnett, vil det normalt ikke gis pålegg om oppgradering av private avløpsanlegg, men et krav om tilknytning til kommunalt avløpsnett når dette bygges.

5. Tiltak og virkemidler

5.1 Kartlegging og registrering

Kommunen skal gjennomføre systematisk kartlegging av alle spredte avløpsanlegg. Erfaringene fra Hotran-kartleggingen i 2018 skal brukes som metodisk grunnlag. Kartleggingen vil skje ved hjelp av flere kilder: kommunens arkiv, slamtømmerapporter fra Innherred Renovasjon, matrikkelen, kommunekart/GIS-løsninger og direkte kontakt med anleggseiere. Det skal etableres et oppdatert register.

Innherred Renovasjon utfører avviksrapportering til kommunen i forbindelse med rutinetømming av slamavskillere og tette tanker. Dette gir kommunen mulighet til å føre et mer risikobasert tilsyn, også utenom årlige tilsynsprosjekter, ved å prioritere oppfølging av anlegg med avvik uavhengig av hvilket område anlegget ligger i.

5.2 Tilsyn, kontroll og pålegg

Kommunens tilsyn er et systematisk kontrollarbeid som foregår områdevis. Gjennomføringen av tilsyn vil i grove trekk gå ut på følgende:

- Gå gjennom dokumentasjon og registreringer for det aktuelle anlegget
- Sende ut spørreskjema hvis det er uklarheter
- Kontroll og oppfølging av tømmerapporter, servicereapporter og årsrapporter
- Vurdere tømmefrekvens og tilgjengelighet
- Eventuelt kontrollbesøk – varsles i forkant
- Eventuell prøvetaking av anleggsutslipp og inspeksjon av utslippspunkt
- Oppfølging av eventuelle avvik, og dermed pålegg om retting

Der tilsyn avdekker mangler, skal det gis pålegg om utbedring med rimelige frister. Kommunen vil benytte forurensningslovens virkemidler, herunder tvangsmulkt og forurensningsgebyr, overfor eiere som ikke etterkommer pålegg. Saksgangen ved pålegg om oppgradering vil følge standard forvaltningspraksis med varsel om vedtak, vedtak med klagefrist og opptrappende virkemidler ved manglende etterlevelse.

Hvis eiendommen har et nyere anlegg med utslippstillatelse, er det mest sannsynlig et godkjent avløpsanlegg og vil ikke få pålegg om oppgradering. Det kan likevel gis pålegg om tilknytning til offentlig avløp dersom det finnes eller blir bygd ut i nærheten.

5.3 Veiledning og informasjon

Kommunen skal gi god veiledning til eiere av spredte avløpsanlegg om krav, løsninger og søknadsprosess. Forberedende informasjon vil bli sendt ut per brev direkte til hver aktuell anleggseier i forkant av påleggene. Brevene sendes ut områdevis, og det opplyses i brevet at flere i nærområdet har fått lignende informasjon. På denne måten kan naboer gå sammen og diskutere eventuelle fellesløsninger tidlig i prosessen.

Kommunens nettside skal oppdateres med relevant informasjon om spredt avløp, renseløsninger og søknadsskjemaer. Det vil også bli gitt informasjon om fordelene med et nytt godkjent avløpsanlegg for verdien på eiendommen.

5.4 Tilknytning til offentlig nett

Der det er hensiktsmessig, skal eiendommer med spredt avløp tilknyttes offentlig avløpsnett. Det vil imidlertid ikke være riktig for alle anlegg å kobles til det kommunale nettet. Kostnadene for tilkobling må ikke bli urimelige høye, dette henger ofte sammen med avstand til kommunalt nett. I tillegg vil terrengforhold spille inn. Det er også viktig å være klar over at moderne rensesanlegg, som for eksempel minirensesanlegg eller infiltrasjonsanlegg, renser vannet minst like godt som enkelte kommunale anlegg.

Bebyggelsesmønster og avstand til nærmeste kommunale avløpsledning er derfor avgjørende for hvilken strategi som bør velges.

Bolig som ligger rett ved eller i nærheten av kommunalt ledningsnett skal i henhold til plan- og bygningsloven § 27-2 tilknyttes kommunalt avløpsnett. Tilknytningspålegg kan gis i henhold til plan- og bygningsloven. Kommunen kan etter forurensningsloven § 23 bestemme at avløpsvann kan ledes inn i en annens avløpsanlegg.

5.5 Rensekrav og krav om ansvarlig foretak

Rensekravene vil variere avhengig av resipient. Det stilles for eksempel ulike krav til renseløsning ved utslipp til sjø enn ved utslipp til ferskvann. Relevant lovverk er forurensningsforskriften kapittel 12 og 13.

Det er viktig å få med seg kravene som stilles til ansvarlig søker, prosjekterende og utførende av mindre avløpsanlegg. Det er i henhold til plan- og bygningsloven § 20-3, jf. § 20-1 bokstav a krav om ansvarlig foretak for bygging av avløpsanlegg.

6. Ressursbehov og finansiering

6.1 Kommunale ressurser

Det kreves kompetanse, personell og økonomi til å gjennomføre oppryddingsarbeidet (kartlegging, tilstandsvurdering og oppfølging). Tilstrekkelige ressurser er en forutsetning for å lykkes i tilsynsarbeidet i forbindelse med mindre avløpsanlegg.

Kommunen har per nå ikke ressurser til gjennomføring av arbeidet og må derfor opprette en 100 % stilling som blir gebyrfinansiert. Som underliggende prinsipp gjelder at forurenser betaler for arbeidet kommunen har i forbindelse med dette arbeidet.

6.2 Tilsynsgebyr

Kommunen har vedtatt Forskrift om gebyrer for saksbehandling, kontroll og tilsyn av private avløpsanlegg (vedtatt 18. desember 2024, ikrafttredelse 6. januar 2025). Tilsynsgebyret faktureres uavhengig av om det er fysisk tilsyn eller ikke. Mesteparten av tilsynsarbeidet består av å granske og rydde opp i gamle utslipp i tråd med handlingsplan, håndtere avvik, rapportere og vedlikeholde systemer.

Gebysatsene vedtas av kommunestyret hvert år. Satsen for 2026 er 600 kr per anlegg. Saksbehandlingsgebyr for behandling av søknad om utslippstillatelse faktureres etter at søknaden er behandlet.

6.3 Kostnader for eiere

Det er anleggseier som er ansvarlig for at det private avløpsanlegget fungerer tilfredsstillende, og som bærer kostnadene ved en oppgradering. Erfaringsmessig ligger investeringskostnadene for et nytt anlegg på 150 000 – 300 000 kroner inkludert merverdiavgift per boenhet. I tillegg påregnes årlige driftskostnader for slamtømming, service, tilsyn og lignende.

Det lønner seg å se på muligheten for å samarbeide med naboer om fellesløsninger. Ved å samarbeide med en eller flere naboer kan kostnadene per husstand reduseres vesentlig.

9. Rapportering og evaluering

Kommunen skal rapportere årlig til kommunestyret om status og fremdrift i oppryddingsarbeidet. Rapporten skal inneholde oppdaterte tall for antall kartlagte anlegg, antall pålegg gitt, antall utbedrede anlegg og status for vannkvalitet i prioriterte vassdrag.

Planen skal revideres i takt med revisjonen av temaplan avløp og vannmiljø, eller ved vesentlige endringer i regelverk. Evalueringen skal vurdere måloppnåelse, ressursbruk og behov for justering av tiltak og prioriteringer.